

II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΟΔΗΓΙΑ 93/13/ΕΟΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 5ης Απριλίου 1993

σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 100Α,

την πρόταση της Επιτροπής⁽¹⁾,

Σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁽²⁾,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽³⁾,

Εκτιμώντας:

ότι έχει σημασία να θεσπιστούν μέτρα για την προοδευτική εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς κατά τη διάρκεια χρονικής περιόδου η οποία λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1992· ότι η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει έναν χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων·

ότι οι νομοθεσίες των κρατών μελών σχετικά με τις ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ του πωλητή αγαθών ή του παρέχοντος υπηρεσίες, αφενός, και του καταναλωτή, αφετέρου, διαφέρουν πολύ με αποτέλεσμα να διαφέρουν οι εθνικές αγορές πώλησης αγαθών και προσφοράς υπηρεσιών προς τους καταναλωτές, και ότι είναι δυνατό να εμφανιστούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των πωλητών και των παρεχόντων υπηρεσίες, ιδίως κατά την εμπορία σε άλλα κράτη μέλη·

ότι, ειδικότερα, οι νομοθεσίες των κρατών μελών σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων με τους καταναλωτές παρουσιάζουν έντονες διαφορές·

ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε στις συμβάσεις που συνάπτονται με τους καταναλωτές να μην περιλαμβάνονται καταχρηστικές ρήτρες·

ότι, γενικά, ο καταναλωτής δεν γνωρίζει τους κανόνες δικαίου που ισχύουν στα άλλα κράτη μέλη σχετικά με τις συμβάσεις που αφορούν την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών· ότι η άγνοια αυτή μπορεί να αποθαρρύνει, να προβεί σε αγορές αγαθών ή παροχής υπηρεσιών σ' αυτά τα κράτη μέλη·

ότι, προκειμένου να διευκολυνθεί η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς και να διασφαλίζεται η προστασία του πολίτη ως καταναλωτή κατά την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών με συμβάσεις που διέπονται από την νομοθεσία κρατών μελών διάφορων του κράτους του καταναλωτή, είναι ουσιώδους σημασίας να καταργηθούν οι καταχρηστικές ρήτρες·

ότι με τον τρόπο αυτό πρόκειται να διευκολυνθούν οι πωλητές αγαθών και οι παρέχοντες υπηρεσίες τόσο μέσα στην δική τους χώρα όσο και στην εσωτερική αγορά· ότι, ως εκ τούτου, θα τονωθεί ο ανταγωνισμός και θα υπάρξει έτσι αύξηση των δυνατοτήτων επιλογής για τους πολίτες της Κοινότητας ως καταναλωτές·

ότι στα δύο κοινοτικά προγράμματα σχετικά με την πολιτική προστασία και ενημέρωση των καταναλωτών⁽⁴⁾ έχει υπογραμμισθεί η σημασία της προστασίας και ενημέρωσης των καταναλωτών από την ύπαρξη καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις· ότι η προστασία αυτή πρέπει να εξασφαλίζεται μέσω νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, είτε εναρμονισμένων στο κοινοτικό επίπεδο είτε θεσπιζόμενων απευθείας σ' αυτό το επίπεδο·

(1) ΕΕ αριθ. C 73 της 24. 3. 1992, σ. 7.

(2) ΕΕ αριθ. C 236 της 16. 12. 1991, σ. 108 και

ΕΕ αριθ. C 21 της 25. 1. 1993.

(3) ΕΕ αριθ. C 159 της 17. 6. 1991, σ. 34.

(4) ΕΕ αριθ. C 92 της 25. 4. 1975, σ. 1 και
ΕΕ αριθ. C 133 της 3. 6. 1981, σ. 1.

ότι σύμφωνα με την αρχή που διατυπώνεται μέσα σε αυτά τα δύο προγράμματα υπό τον τίτλο «προστασία των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών», οι αποκτώντες αγαθά ή υπηρεσίες πρέπει να προστατεύονται από τις καταχρήσεις ισχύος εκ μέρους του πωλητή ή του παρέχοντος υπηρεσίες, ιδίως από τις συμβάσεις προσχωρήσεως και από τον καταχρηστικό αποκλεισμό βασικών δικαιωμάτων μέσα στις συμβάσεις·

ότι είναι δυνατόν να επιτευχθεί αποτελεσματικότερη προστασία των καταναλωτών με τη θέσπιση ενιαίων κανόνων σχετικά με τις καταχρηστικές ρητρες· ότι αυτοί οι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή· ότι, συνεπώς, εξαιρούνται από την παρούσα οδηγία οι συμβάσεις εργασίας, οι συμβάσεις που αφορούν κληρονομικά δικαιώματα, οι συμβάσεις οικογενειακού δικαίου καθώς και οι συμβάσεις που αφορούν τη σύσταση και το καταστατικό εταιρειών·

ότι ο καταναλωτής πρέπει να απολαύει της αυτής προστασίας στα πλαίσια της προφορικής όσο και της γραπτής σύμβασης, στην τελευταία δε περίπτωση, ανεξάρτητα απ' το αν οι όροι της σύμβασης περιέχονται σε ένα ή περισσότερα έγγραφα·

ότι, παρ' όλα αυτά, ως έχουν σήμερα οι εθνικές νομοθεσίες, μόνον μερική εναρμόνιση είναι δυνατή· ότι, ιδίως, μόνον οι συμβατικές ρητρες για τις οποίες δεν υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας οδηγίας· ότι έχει σημασία εν προκειμένω να δοθεί στα κράτη η δυνατότητα, τηρουμένης της συνθήκης, να παρέχουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας στον καταναλωτή μέσω εθνικών διατάξεων αυστηρότερων από τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας·

ότι οι νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών που καθορίζουν, άμεσα ή έμμεσα, τους όρους των συμβάσεων με τους καταναλωτές θεωρείται ότι δεν περιέχουν καταχρηστικές ρητρες· ότι, κατά συνέπεια, δεν χρειάζεται να υπάγονται στις διατάξεις της παρούσας οδηγίας οι ρητρες που απηχούν νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου καθώς και αρχές ή διατάξεις διεθνών συμβάσεων, στις οποίες έχουν προσχωρήσει τα κράτη μέλη ή η Κοινότητα· ότι, γι' αυτό τον λόγο, η έκφραση «νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου» που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 καλύπτει τους κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται κατά νόμο μεταξύ των συμβαλλομένων, εάν δεν έχει συμφωνηθεί άλλως·

ότι τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε να μην περιλαμβάνονται στη νομοθεσία τους καταχρηστικές ρητρες, κυρίως εν όψει του γεγονότος ότι η παρούσα οδηγία ισχύει και για τις επαγγελματικές δραστηριότητες δημοσίου δικαίου·

ότι είναι αναγκαίο να καθοριστούν τα γενικά κριτήρια εκτίμησης του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών·

ότι η βάση των καθορισθέντων γενικών κριτηρίων, η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών, ιδίως στις

επαγγελματικές δραστηριότητες δημοσίου δικαίου που παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό λαμβάνοντας υπόψη την ταυτότητα συμφερόντων με τους χρήστες, πρέπει να συμπληρώνεται από κάποιο μέσο γενικής αξιολόγησης των διαφόρων εμπλεκόμενων συμφερόντων· ότι αυτό αποτελεί την απαίτηση καλής πίστης· ότι, κατά την εκτίμηση της καλής πίστης, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη διαπραγματευτική δύναμη εκατέρου των συμβαλλομένων, στο αν ο καταναλωτής παρακινήθηκε κατά οποιοδήποτε τρόπο να αποδεχθεί τη ρήτρα και αν η παροχή των αγαθών ή των υπηρεσιών έγινε κατόπιν ειδικής παραγγελίας του καταναλωτή· ότι αυτή η απαίτηση μπορεί να ικανοποιηθεί από τον επαγγελματία όταν συναλλάσσεται με έντιμο και δίκαιο τρόπο με τον αντισυμβαλλόμενο του οποίου οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα νόμιμα συμφέροντα·

ότι, για τις ανάγκες της παρούσας οδηγίας, ο κατάλογος των ρητρών που περιέχεται στο παράρτημα είναι, κατ' ανάγκην, ενδεικτικός και επομένως, δεκτικός προσθηκών, ή αυστηρότερης διατύπωσης ιδίως όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής αυτών των ρητρών, από τα κράτη μέλη στα πλαίσια της νομοθεσίας τους·

ότι η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών πρέπει να επηρεάζει την εκτίμηση όσον αφορά τον καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών·

ότι, για τις ανάγκες της παρούσας οδηγίας, η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα δεν πρέπει να αφορά τις ρητρες που περιγράφουν το βασικό αντικείμενο της σύμβασης ούτε τη σχέση ποιότητας/τιμής του προμηθευμένου αγαθού ή της παροχής· ότι το βασικό αντικείμενο της σύμβασης και η σχέση ποιότητας/τιμής μπορούν, ωστόσο, να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα άλλων ρητρών· ότι απόρροια αυτού είναι, μεταξύ άλλων, πως στις ασφαλιστικές συμβάσεις οι ρητρες που καθορίζονται ή οριοθετούν με σαφήνεια τον ασφαλιζόμενο κίνδυνο και την υποχρέωση του ασφαλιστή δεν υπάγονται σε αυτή την εκτίμηση εφόσον οι περιορισμοί αυτοί έχουν ληφθεί υπόψη στον υπολογισμό των ασφαλιστρών που καταβάλλει ο καταναλωτής·

ότι οι συμβάσεις πρέπει να συντάσσονται με σαφή και κατανοητό τρόπο· ότι ο καταναλωτής πρέπει να έχει πράγματι την ευκαιρία να λάβει γνώση όλων των ρητρών και ότι σε περίπτωση αμφιβολίας πρέπει να υπερισχύσει η πιο ευνοϊκή ερμηνεία για τον καταναλωτή·

ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να αποφεύγεται η παρουσία καταχρηστικών ρητρών μέσα στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία· ότι, εάν παρ' όλα αυτά εμφανίζονται στις συμβάσεις καταχρηστικές ρητρες, δεν θα δεσμεύουν τον καταναλωτή, η δε σύμβαση θα εξακολουθεί να δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με τους ίδιους όρους, εάν μπορεί να υφίσταται χωρίς τις καταχρηστικές ρητρες·

ότι υπάρχει σε ορισμένες περιπτώσεις κίνδυνος άρσης της προστασίας που παρέχει η παρούσα οδηγία στον καταναλωτή, ορίζοντας το δίκαιο τρίτης χώρας ως δίκαιο που διέπει τη σύμβαση· ότι, κατά συνέπεια, θα πρέπει να περιληφθούν στην οδηγία διατάξεις που θα αποσοβούν αυτόν τον κίνδυνο·

ότι τα άτομα ή οργανισμοί που, σύμφωνα με την νομοθεσία ενός κράτους μέλους, έχουν έννομο συμφέρον να προστατεύουν τον καταναλωτή, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα προσφυγής κατά των συμβατικών όρων που συντάσσονται με σκοπό τη γενικευμένη χρήση μέσα στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές, και ειδικά κατά των καταχρηστικών ρητρών, είτε ενώπιον δικαστικής αρχής είτε ενώπιον διοικητικού οργάνου που είναι αρμόδιο να αποφασίζει για τις καταγγελίες ή και να κινεί τις κατάλληλες δικαστικές διαδικασίες· ότι αυτή η δυνατότητα δεν συνεπάγεται πάντως εκ των προτέρων έλεγχο των γενικών όρων που χρησιμοποιούνται σε δεδομένο οικονομικό τομέα·

ότι οι δικαστικές αρχές και τα διοικητικά όργανα πρέπει να διαθέτουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα ώστε να θέτουν τέρμα στην εφαρμογή των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται με τους καταναλωτές,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

1. Η παρούσα οδηγία έχει αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή.

2. Οι ρήτρες της σύμβασης που απηχούν νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου καθώς και διατάξεις ή αρχές διεθνών συμβάσεων στις οποίες έχουν προσχωρήσει τα κράτη μέλη ή η Κοινότητα, ιδίως στον τομέα των μεταφορών, δεν υπόκεινται στις διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

Η έκφραση «νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου» που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 καλύπτει επίσης τους κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται κατά νόμον μεταξύ των συμβαλλομένων, εάν δεν έχει συμφωνηθεί άλλως.

Άρθρο 2

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

- α) «καταχρηστικές ρήτρες»: οι ρήτρες μιας σύμβασης όπως αυτές ουρίζονται στο άρθρο 3·
- β) «καταναλωτής»: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες·
- γ) «επαγγελματίας»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε δημόσια είτε ιδιωτικής.

Άρθρο 3

1. Ρήτρα σύμβασης που δεν αποτελέσει αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα

και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση.

2. Θεωρείται πάντοτε ότι η ρήτρα δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, όταν έχει συνταχθεί εκ των προτέρων και όταν ο καταναλωτής, εκ των πραγμάτων, δε μπόρεσε να επιρεάσει το περιεχόμενό της, ιδίως στα πλαίσια μιας σύμβασης προσχωρήσεως.

Το γεγονός ότι για ορισμένα στοιχεία κάποιας ρήτρας ή για μια μεμονωμένη ρήτρα υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση, δεν αποκλείει την εφαρμογή του παρόντος άρθρου στο υπόλοιπο μιας σύμβασης, εάν η συνολική αξιολόγηση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, παρ' όλα αυτά, πρόκειται για σύμβαση προσχώρησης.

Εάν ο επαγγελματίας ισχυρίζεται ότι για μια τυποποιημένη ρήτρα υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση, φέρει το βάρος της απόδειξης.

3. Το παράρτημα περιέχει ενδεικτικό και μη εξαντλητικό κατάλογο ρητρών που είναι δυνατόν να κηρυχθούν καταχρηστικές.

Άρθρο 4

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, ο καταχρηστικός χαρακτήρας μιας συμβατικής ρήτρας κρίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση και όλες οι κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης περιστάσεις που περιέβαλαν την εν λόγω σύναψη, καθώς και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται.

2. Η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών δεν αφορά ούτε τον καθορισμό του κυρίου αντικείμενου της σύμβασης ούτε το ανάλογο ή μη μεταξύ της τιμής και της αμοιβής, αφενός, και των υπηρεσιών ή αγαθών που θα παρασχεθούν ως αντάλλαγμα, αφετέρου, εφόσον οι ρήτρες αυτές είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό.

Άρθρο 5

Στην περίπτωση συμβάσεων των οποίων όλες ή μερικές ρήτρες που προτείνονται στον καταναλωτή έχουν συνταχθεί εγγράφως, οι ρήτρες αυτές πρέπει να συντάσσονται πάντοτε με σαφή και κατανοητό τρόπο. Σε περίπτωση αμφιβολίας για την έννοια μιας ρήτρας, επικρατεί η ευνοϊκότερη για τον καταναλωτή ερμηνεία. Αυτός ο ερμηνευτικός κανόνας δεν εφαρμόζεται στα πλαίσια των διαδικασιών που προβλέπονται στο άρθρο 7 παράγραφος 2.

Άρθρο 6

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.

2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να μην αίρεται η προστασία που παρέχει στον καταναλωτή η παρούσα οδηγία, λόγω του ότι επιλέγεται, ως δίκαιο που διέπει τη σύμβαση, δίκαιο τρίτης χώρας, εάν η σύμβαση έχει στενή σχέση με την επικράτεια των κρατών μελών.

Άρθρο 7

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.
2. Τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν διατάξεις που δίνουν σε άτομα ή οργανισμούς που έχουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οριστεί ως έχοντες έννομο συμφέρον για την προστασία των καταναλωτών, τη δυνατότητα να προσφύγουν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων ή διοικητικών οργάνων, τα οποία αποφαινόμενοι για το εάν συμβατικές ρήτρες, που έχουν συνταχθεί με σκοπό τη γενικευμένη χρήση έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα και εφαρμόζουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα για να πάψει η χρησιμοποίηση των ρητρών αυτών.
3. Τηρουμένης της εθνικής νομοθεσίας, οι προσφυγές που αναφέρονται στην παράγραφο 2 μπορούν να ασκούνται, κατά πλειόνων επαγγελματιών, χωριστά ή από κοινού, του αυτού επαγγελματικού τομέα ή κατά των ενώσεών τους που χρησιμοποιούν ή συνιστούν τη χρησιμοποίηση των αυτών ή παρόμοιων γενικών συμβατικών ρητρών.

Άρθρο 8

Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή διατηρούν, στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες προς τη συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή.

Άρθρο 9

Η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο το αργότερο πέντε έτη μετά την αναφερόμενη

στο άρθρο 10 παράγραφος 1 ημερομηνία, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 10

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις απαιτούμενες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 1994. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.
- Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται σε όλες τις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1994.
2. Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομερείς διατάξεις αυτής της αναφοράς εκδίδονται από τα κράτη μέλη.
3. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιωδών διατάξεων εσωτερικού δικαίου που θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

Άρθρο 11

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Λουξεμβούργο, 5 Απριλίου 1993.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

N. HELVEG PETERSEN

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΡΗΤΡΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 3 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3

1. Ρήτρες που έχουν σκοπό ή αποτέλεσμα:

- α) να αποκλείουν ή να περιορίζουν την εκ του νόμου ευθύνη του επαγγελματία σε περίπτωση θανάτου ή σωματικής βλάβης καταναλωτή, που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη αυτού του επαγγελματία.
- β) να αποκλείουν ή να περιορίζουν κατά τρόπο ανάρμοστο εκ του νόμου τα δικαιώματα του καταναλωτή έναντι του επαγγελματία ή άλλου συμβαλλομένου μέρους σε περίπτωση μη πλήρους ή μερικής εκτέλεσης ή πλημμελούς εκτέλεσης οποιασδήποτε από τις συμβατικές υποχρεώσεις εκ μέρους του επαγγελματία, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας συμψηφισμού οφειλής έναντι του επαγγελματία με απαίτηση που θα είχε αντ' αυτού.
- γ) να αποκλείουν το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή, ενώ η εκτέλεση των υποχρεώσεων του επαγγελματία υπόκειται σε όρο, η εκπλήρωση του οποίου εξαρτάται από τη βούλησή του και μόνο.
- δ) να επιτρέπουν στον επαγγελματία να παρακρατεί τα ποσά που έχει καταβάλει ο καταναλωτής όταν ο καταναλωτής υπαναχωρώντας δεν δέχεται να συνάψει ή να εκτελέσει τη σύμβαση, χωρίς να προβλέπεται δικαίωμα του καταναλωτή να λάβει ισοδύναμη αποζημίωση από τον επαγγελματία όταν αυτός είναι εκείνος που υπαναχωρεί.
- ε) να επιβάλλουν στον καταναλωτή που δεν εκτελεί τις υποχρεώσεις του, δυσανάλογα υψηλή αποζημίωση.
- στ) να επιτρέπουν στον επαγγελματία να καταγγέλλει τη σύμβαση κατά την κρίση του εάν η ίδια ευχέρεια δεν αναγνωρίζεται στον καταναλωτή, καθώς και να επιτρέπουν στον επαγγελματία να παρακρατεί τα ποσά που έχουν καταβληθεί για παροχές που δεν έχουν ακόμα παρασχεθεί από αυτόν στην περίπτωση που τη σύμβαση καταγγέλλει ο ίδιος ο επαγγελματίας.
- ζ) να επιτρέπουν στον επαγγελματία να καταγγέλλει χωρίς εύλογη προειδοποίηση σύμβαση αορίστου διάρκειας, εκτός αν συντρέχει σοβαρός λόγος.
- η) να παρατείνεται αυτομάτως η ισχύς σύμβασης ορισμένης διάρκειας, εν απουσία αντίθετης δήλωσης του καταναλωτή, ενώ ως προθεσμία για τη δήλωση αυτής της βούλησης του καταναλωτή περί μη παράτασης έχει οριστεί μια ημερομηνία απέχουσα υπερβολικά από τη λήξη της σύμβασης.
- θ) να συνάγουν αμετάκλητα την εκ μέρους του καταναλωτή αποδοχή ρητρών τις οποίες δεν είχε καμία πραγματική δυνατότητα να γνωρίζει πριν συνάψει τη σύμβαση.
- ι) να επιτρέπουν στον επαγγελματία να τροποποιεί μονομερώς τους όρους της σύμβασης χωρίς σοβαρό λόγο ο οποίος να προβλέπεται στη σύμβαση.
- κ) να επιτρέπουν στους επαγγελματίες να τροποποιούν μονομερώς και χωρίς σοβαρό λόγο τα χαρακτηριστικά του προς παράδοση προϊόντος ή της προς παροχήν υπηρεσίας.
- λ) να προβλέπουν ότι η τιμή των αγαθών καθορίζεται κατά τη στιγμή της παράδοσης, ή να παρέχουν στον πωλητή αγαθών ή στον παρέχοντα υπηρεσίες το δικαίωμα να αυξάνει τις τιμές του, χωρίς ο καταναλωτής να έχει, και στις δύο περιπτώσεις, αντίστοιχο δικαίωμα που να του επιτρέπει να λύει τη σύμβαση στην περίπτωση που η τελική τιμή είναι πολύ υψηλή σε σχέση με την τιμή που συμφωνήθηκε κατά τη σύμβαση.
- μ) να παρέχουν στον επαγγελματία το δικαίωμα να καθορίζει εάν τα εμπορεύματα που παραδίδονται ή οι υπηρεσίες που παρέχονται είναι σύμφωνες με τους όρους της σύμβασης, ή να του παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να ερμηνεύει μια οποιαδήποτε ρήτρα της σύμβασης.
- ν) να περιορίζουν την υποχρέωση του επαγγελματία να τηρεί τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει οι εντολοδόχοι του ή να εξαρτά την τήρηση των υποχρεώσεών του από την τήρηση ειδικής τυπικής διαδικασίας.
- ξ) να υποχρεώνουν τον καταναλωτή να εκπληρώνει όλες τις υποχρεώσεις του ενώ ταυτόχρονα ο επαγγελματίας δεν έχει εκπληρώσει τις δικές τους.
- ο) να προβλέπουν τη δυνατότητα εκχώρησης της σύμβασης από τον επαγγελματία όταν αυτή ενδέχεται να δημιουργεί ελάττωση των εγγυήσεων για τον καταναλωτή, χωρίς αυτός είναι σύμφωνος.
- π) να καταργούν, ή να παρεμποδίζουν την προσφυγή ενώπιον δικαστηρίου ή την άσκηση ενδίκων μέσων από τον καταναλωτή, ιδίως με το να υποχρεώνουν τον καταναλωτή να καταφεύγει αποκλειστικά σε διαιτησία μη καλυπτόμενη από νομικές διατάξεις, με το να περιορίζουν μη προσηκόντως τα αποδεικτικά μέσα του καταναλωτή, ή με το να επιβάλλουν σ' αυτόν το βάρος της απόδειξης το οποίο, σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο, φέρει κανονικά άλλος συμβαλλόμενος.

2. Πεδίο εφαρμογής των στοιχείων ζ), ι) και λ) έχει ως εξής:

- α) το στοιχείο ζ) δεν αντιβαίνει στις ρήτρες με τις οποίες ο προμηθευτής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών επιφυλάσσεται του δικαιώματος να λύσει σύμβαση αορίστου χρόνου μονομερώς και χωρίς προειδοποίηση, εφόσον συντρέχει βασικός λόγος, αρκεί να επιβαρύνεται ο επαγγελματίας με την υποχρέωση να πληροφορεί παραχρήμα το άλλο ή τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη.

β) το στοιχείο ι) δεν αντιβαίνει στις ρήτρες με τις οποίες ο προμηθευτής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών επιφυλάσσεται του δικαιώματος να τροποποιεί το επιτόκιο που οφείλεται από τον καταναλωτή ή που οφείλεται σε αυτόν, ή το ποσό όλων των άλλων επιβαρύνσεων των σχετικών με τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες χωρίς καμία προειδοποίηση σε περίπτωση βάσιμου λόγου, αρκεί ο επαγγελματίας να επιβαρύνεται με την υποχρέωση να πληροφορεί αμέσως το άλλο ή τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη και αυτό ή αυτά να είναι ελεύθερα να καταγγείλουν πάραυτα τη σύμβαση·

Το στοιχείο λ) δεν αντιβαίνει εξάλλου στις ρήτρες με τις οποίες ο επαγγελματίας επιφυλάσσεται του δικαιώματος να τροποποιήσει μονομερώς τους όρους μιας σύμβασης αορίστου χρόνου, εφόσον όμως θα τον βαρύνει η υποχρέωση να προειδοποιήσει εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος τον καταναλωτή, ο οποίος και παραμένει ελεύθερος να καταγγείλει τη σύμβαση·

γ) τα στοιχεία ζ), ι) και λ) δεν εφαρμόζονται όταν πρόκειται για:

- συναλλαγές που αφορούν κινητές αξίες και προϊόντα ή υπηρεσίες η τιμή των οποίων υπόκειται στις διακυμάνσεις επιτοκίου της χρηματαγοράς που δεν ελέγχει ο επαγγελματίας,
- συμβάσεις αγοράς ή πώλησης συναλλάγματος, ταξιδιωτικών επιταγών ή διεθνών ταχυδρομικών ενταλμάτων που έχουν εκδοθεί σε συνάλλαγμα·

δ) το στοιχείο λ) δεν αντιβαίνει στις ρήτρες τιμαριθμικής αναπροσαρμογής της τιμής, εφόσον οι ρήτρες αυτές είναι νόμιμες και ο τρόπος μεταβολής της τιμής περιγράφεται επακριβώς.